

KÖZÉPISKOLAI TANÁRJELÖLTEK PEDAGÓGIAI KIKÉPZÉSE.

— Az egyetemi tanárok pécsi összejövetelén 1929-ben előterjesztett és egyhangúlag elfogadott indítvány. —

1. A tanárjelöltek pedagógiai kiképzése két részből áll: egyik az elméleti, másik a gyakorlati kiképzés. Az elméleti képzést az egyetem adja, a gyakorlati kiképzést a középiskola, mely lehet külön e célra szervezett középiskola, azaz gyakorló iskola, lehet azonban bármely középiskola, ha ott a kiképzést vezető alkalmas szakember áll rendelkezésre.

2. Az elméleti pedagógiai kiképzést két tárgy szolgálja: a *filozófia* és a *pedagógia*. E két tárgyat a jelölteknek az egyetemen kell hallgatniok. A jelenleg érvényben levő tanárvizsgálati szabályzat szerint a filozófiából: a lélektant, logikát, etikát és a filozófia történetét kell hallgatniok egy-egy félévben, mégpedig az alapvizsgálatig ezek közül legalább hármat (lehetőleg a lélektant, logikát és etikát), a szakvizsgálatig pedig a felsorolt négy tárgy közül azt, melynek hallgatását az alapvizsgálatig nem igazolta; a pedagógiából pedig a szakvizsgálatra való jelentkezéskor igazolnia kell, hogy nevelés- és oktatástani főkollégiumokat legalább két féléven át, s neveléstörténeti kollégiumokat legalább egy félévben hallgatott.

Mint látjuk, az elméleti képzés a minimumra van redukálva, minden disciplínára voltaképp csak félév jut. De nem csoda, mert hiszen a hallgatók ideje az alap- és szakvizsgálat előtt szaktárgyaikkal, továbbá kiegészítésül magyar nyelv- és irodalommal, művelődéstörténelemmel, idegen nyelvekkel (latin v. modern nyelvvel), melyek mind kötelezők, annyira le van kötve, hogy több idő a filozófiára és pedagógiára alig jut.

De ha hallgatják is ezeket a tárgyakat, nem foglalkozhatnak velük elmélyedően és komolyan, csak nagyon mellékesen, mert legfőbb gondjuk a szakvizsgálat letételéig a szaktárgy. Természetes és lélektanilag teljesen megokolt, hogy a jelölt azzal foglalkozik behatóan, amiből vizsgálat előtt áll. De a tanítás módszerével igazán csak akkor foglalkozhatik a jelölt, ha szaktárgyában otthon van. Ha tehát egy-egy filozófiai vagy pedagógiai disciplínával foglalkozik is, ez csak belekóstolás, de nem olyan foglalkozás, mint a szaktárggyal való foglalkozás.

Ámde a tanár nemcsak egy-egy szaktudományban akar szakember lenni, hanem a nevelés és tanítás terén is. Neki ezen a téren is többet kell tudni a művelt laikusnál, sőt rendszeren szakembernek is tartja magát, bár nem foglalkozott pedagógiával behatóbban. A filozófia és különösen a pedagógia tehát minden tanárnak éppoly szaktárgya, mint a választott tudomány-szakok, melyeket tanítani fog. Ennélfogva a többi tárgyhoz viszonyítva, melyeket 8 féléven át köteles hallgatni, ez az egyik félévi tanulmány nagyon kevés, kielégítőnek egyáltalán nem mondható, különösen ha figyelembe vesszük, hogy maga a filozófia voltaképp öt külön tárgyat (1. pszichológia, 2. logika, 3. ethika, 4. ismeretelmélet, 5. filozófia története), s a pedagógia 6 külön tárgyat (1. gyermek- és ifjúságtanulmány, 2. neveléstan, 3. tanítástan, 4. módszertan, 5. iskolaszervezetten, 6. neveléstörténelem) foglal magában, amelyek tudását a tanárvizsgálati szabályzat a vizsgálati követelmények szerint a tanárvizsgálaton megköveteli.

E tárgyak mindegyike sokkal nagyobb anyagot foglal magában, semhogy egy-egy félévi foglalkozás (különösen heti 2 órában) elég volna a tájékozódásra.

Ha mármost figyelembe vesszük, hogy a hallgatóságnak a 8 félév alatt csakugyan nem igen jut reá több ideje, mint amennyit jelenleg a tanárvizsgálati szabályzat erre szán, ám ez az idő a szabályzat szerint megkövetelt vizsgálati anyag elvégzésére sem elegendő, nemhogy az e tárgyakban való elmélyedésre, mikép lehetne az elméleti pedagógiai kiképzés e fogyatékoságán segíteni?

3. Nézetünk szerint erre egy mód kínálkozik, ez pedig az, hogy a tanárjelölt a gyakorlati év alatt, melyet az 1924. évi XXVII. t.-c. 6. §-a szerint kivétel nélkül minden tanárjelölt valamely nyilvános középiskolában, elsősorban a tanárképző-intézettel kapcsolatos gyakorló iskolában köteles tölteni, behatóan foglalkozik nemcsak a tanítás gyakorlatával, hanem az ezt kiegészítő filozófiai és pedagógiai elméleti tanulmányokkal, s így e kettőt szoros kapcsolatba hozza a reá váró nagy munkával.

A tanítás gyakorlatát nyomon kell kísérnie az elméletnek. Az a feladata ennek az elméletnek, hogy magyarázatát adja a gyakorlati eljárásnak, tudatossá tegye azt, amit mint tanár végez s tökéletesítse ezt a gyakorlatot.

De nem elég az, hogy a jelölt didaktikai elmélettel foglalkozik a tanítási gyakorlattal kapcsolatban. Tovább kell mennie. Ezt a didaktikai gyakorlatot és elméletet bele kell kapcsolni a nevelés egész munkájába, a nevelés rendszerébe, a művelődés filozófiájába, s ezzel kapcsolatban a filozófiai alapon kialakult világnézetbe, ismerve a kultúra történeti fejlődését és a különböző filozófiai és pedagógiai irányok alapelveit és értékelésének szempontjait.

Igy szoros kapcsolatba kerül a filozófiai és pedagógiai elméleti tanulmány a gyakorlattal. A kiképzés nem lesz pusztán gyakorlati útmutatások összege, hanem sokkal több: filozófiai alapon nyugvó tudományos pedagógiai kiképzés.

A gyakorlati kiképzést tehát ki kell egészíteni az elméleti kiképzéssel, s vele szorosabb kapcsolatba hozni, s ekkor fogja látni a jelölt a filozófia és pedagógia jelentőségét és szoros kapcsolatát a maga mindennapi munkájával.

4. Hol szerezzé ezt a képzést? Szerezheti 1. könyvekből, 2. a gyakorló iskolában, a gyakorlati kiképzés vezetőjétől, 3. az egyetemen.

Legjobb volna mind a három forrást igénybe venni. A mai helyzet azonban az, hogy a jelöltek nagy része csak az egyiket veszi igénybe, könyvekből készül. Ez nem volna baj, ha a hallgatók tényleg a legjobb könyveket használnák föl, s nem csupán a legrövidebb kompendiumokat. Ehhez az szükséges, hogy fölbredjen bennük a pedagógiai érdeklődés, s legyen valaki, aki a könyvek megválogatására nézve tanácsokkal lássa el őket. Ma már vannak jó magyar könyvek is, melyek elősegíthetik a filozófiai és pedagógiai vizsgálatra való készülést, de azért szükséges néhány külföldi könyvet is ismerni.

Ha a gyakorló iskolának van olyan pedagógusa, mint ahogyan annakidején a budapesti gyakorló iskolában volt, aki nemcsak a gyakorlati tanítás teóriáját adja, hanem kiterjeszkedik a nevelés egész területére, akkor külön órákon ő is megadhatná a szükséges tájékoztatást. Ámde ahol ilyen pedagógiai vezető nincsen, ott feltétlenül szükséges, hogy a jelölt éppen a gyakorlati év alatt, melyet *inkább pedagógiai évek* kellene nevezni, a gyakorlat mellett *egyetemi előadásokat hallgasson a filozófiából és pedagógiából*.

Ezek az elméleti tanulmányok elősegítik a pedagógiai gyakorlat eredményessé tételét, de viszont a gyakorlat is elősegíti a pedagógiai tanulmányokba való elmélyedést, mert így a jelöltek megkapják az elméleti tanulmányokhoz a szükséges tapasztalati alapot, s így az elméleti tanulmányok élményekkel kapcsolódnak.

De ez az ötödik esztendő voltaképp az alkalmas idő a filozófiai és pedagógiai tanulmányokra, mert hiszen a négy egyetemi éven át a súlypont a szaktárgy tanulmányozására esik.

A gyakorlati évet a jelölt az egyetem székhelyén köteles tölteni, akár a tanárképző-intézeti gyakorló iskolában, akár más, e célra kijelölt középiskolában, s csak kivételesen töltheti más városban, ha erre külön engedélyt kap. Ennélfogva semmi nehézséget nem okoz az, ha az ötödik évben a kötelező heti 7 órai gyakorlat mellett a jelölt eljár filozófiai és pedagógiai előadásokra.

Amennyiben ily előadásokat az egyetem filozófiai kara nem tartana, a tanárképző-intézetnek volna feladata gondoskodni

arról, hogy a jelölt a szükséges kiegészítő előadásokat hallgathassa.

Ez eredményesebbé tenné a pedagógiai kiképzést, s emelné a filozófiai és pedagógiai tanulmányok iránti érdeklődést.

Ez az érdeklődés ebben a gyakorlati évben fejlődhetik ki igazán, midőn a jelölt szaktárgyai tanulmányozásán túl van, már letette szakvizsgálatát, s így egész figyelmét a filozófiai és pedagógiai tanulmányoknak szentelheti. De ekkor kénytelen is erre több időt szentelni, mert hiszen ennek az évnek a végén teszi a pedagógiai vizsgálatot. A természetes az, hogy a szakvizsgálat előtt szaktárgyaival, a pedagógiai vizsgálat előtt a pedagógiai tárgyakkal foglalkozik. (Jelenleg a helyzet az, hogy hallgatni a pedagógiai tárgyakat a szakvizsgálat előtt kell, de vizsgálatot tenni csak egy év múlva.)

A munkaterv, melyet a tanárjelöltnek követnie kívánatos, a következő:

Alapvizsgálat előtt:

I—II. év. Alapvető tanulmányok. (Bevezető kollégiumok, pl. Általános nyelvtudomány. Modern idegen nyelvek. Latin, esetleg görög stb.) A szaktárgyaknak az a része, mely az alapvizsgálatra szükséges. A filozófiai tárgyak közül: a pszichológia, logika, ethika.

Szakvizsgálat előtt:

III—IV. év. Szaktárgyaknak az a része, mely a szakvizsgálatra szükséges. A filozófia története. Pedagógia. A nevelés története.

Pedagógiai vizsgálat előtt:

V. év. Tanítási gyakorlat. Ismeretelmélet. Metafizika. Gyermekek- és ifjúságtanulmány. Gyakorlati pedagógia. Didaktika és módszertan. Iskolaszervezetten.

E tervet a tanárképző a hallgatóknak követésre ajánlhatná, nem mint kötelezőt, de mint célszerűt. Ilyen ajánlás van az orvosi és a jogi karon is.

Végül a gyakorlati kiképzés fokozása szempontjából szükség van miniszteri utasításokra, melyekben körül van írva, mi a gyakorló iskola igazgatójának, a vezető tanárnak s a tanárjelöltnek a tennivalója.¹ A gyakorlati év végén a jelöltnek a tanárvizsgálati szabályzat szerint próbatanítást kellene tartania, a tanárképző-intézeti igazgatótanács egyik tagjának vagy megbízottjának jelenlétében. Sajnos, ezt a rendelkezést néhol nem tartják meg, pedig próbatanítást még a magántanártól is kívánnak.

¹ Ez azóta megjelent.

Végre kívánatos az is, hogy a tanári oklevélben a tanítási gyakorlatból is legyen osztályzat. Így, osztályzat nélkül, a tanítási gyakorlat nem tűnik fel eléggé komolynak. A pedagógiai osztályzatnál nem lehet figyelembe venni a gyakorlatból adott osztályzatot, mert hiszen az elméleti részt a jelölt igen jól tudhatja, s mégsem elég ügyes a gyakorlatban.

A gyakorlati tanításokat évközben is meg kellene látogatniok a tanárképzésben résztvevő egyetemi tanároknak, esetleg a tanárvizsgáló bizottság nem egyetemi tanár tagjainak.

A próbatanításon pedig a tanárképző-intézet, illetve a tanárvizsgáló bizottság egy megbízottjának okvetlenül jelen kellene lennie, s az osztályzatot a tanítási gyakorlatból a vezető tanár, az intézeti igazgató és a tanárvizsgáló bizottság megbízottja együttesen állapítsa meg.

Mindez nagyon emelné a tanárok pedagógiai kiképzésének a színvonalát, amire valóban nagy szükség van. Tanáraink szakképzettsége kielégítő s nem is igen hangzanak föl panaszok ellene. De hiányos a pedagógiai kiképzés, mely éppoly lényeges része a tanárképzésnek, mint a szakképzés.

Ennek tökéletesítésére van szerencsém a következő javaslatokat elfogadásra ajánlani:

1. A tanárjelöltek a pedagógiai kiképzés tökéletesítése érdekében a gyakorlati év alatt foglalkozzanak behatóbban filozófiai és pedagógiai tanulmányokkal. E célból hallgassanak egyetemi, illetőleg tanárképző-intézeti előadásokat e tárgyakból.

2. A gyakorlati tanítást látogassák a tanárképző-intézeti tanács, illetve a tanárvizsgáló bizottság tagjai.

3. A gyakorlati tanításból osztályzat adassék, melyet a vezető tanár, intézeti igazgató s a tanárvizsgáló bizottsági tag együttesen állapít meg. Ez az oklevélbe is bevezetessék.²

WESZELY ÖDÖN.

A FELSŐ KERESKEDELMII ISKOLÁK PROBLÉMÁJA.

— Harmadik, befejező közlemény. —

7. **Mi a teendő?** A tanterv botlásainak kiküszöbölése ugyan javítana rajta valamelyest, de nem tudná eltüntetni a szakszerűség hajszolása és a pedagógiai lehetőségek közötti ellentétet, a mai felső kereskedelmi iskolának emez eredendő bűnét. Lehetetlen követelmény, hogy ez az iskolanem egyidejűleg általános

² Elfogadták továbbá *Thienemann Tivadar* indítványát, mely arra irányult, hogy a filozófiai és pedagógiai óráknak az ötödik évre való áthelyezése folytán föl szabaduló órákat a szaktárgyakra fordítsák a jelöltek.

Fölmerült továbbá ismételtén az az indítvány is, hogy az első osztály végén szelektáló vizsgálat tartassék. Ez alkalommal kellene egyúttal megállapítani a tanári pályára való alkalmasságot is.

